

Stad Gods

Inspiratie van de Augustinessen van Sint-Monica

Ruimte voor gebed

Uitgever:

Zusters Augustinessen van Sint-Monica
Klooster Casella
Postadres: Waterstraat 2
3511 BW Utrecht
Telefoon klooster Utrecht 030 - 2332541
E-mail administratie:
maandblad@zustersaugustinessen.nl
www.zustersaugustinessen.nl
www.casella.nl

Voor de privacyverklaring van de zusters
augustinessen verwijzen we u naar:
www.zustersaugustinessen.nl/privacyverklaring

Doel: Met Stad Gods willen wij mensen betrekken
bij wat ons inspireert. Stad Gods wordt gelezen
door mensen die ons een warm hart toedragen
en/of belangstelling hebben voor de Augustijnse
spiritualiteit. Via Stad Gods zijn en blijven zij
verbonden met ons en het gedachtegoed van onze
gemeenschap.

Hoofd- en eindredactie:

Hoofdredactie: Marie Madeleine Maas
Eindredactie: Milou de With

Ontwerp en beeldredactie:

Tegenwind grafisch ontwerp bureau, Roelant Meijer

Opmaak en druk: De Toekomst Hilversum

Redactiesecretariaat: Evelien Ouwehand

Redactie: Rachelle van Andel, Erik Borgman,
Anne Nij Bijvank, Nikki Mousset, Lieke Weima

Aan dit nummer werkten mee: Anja den Bok,
Amanda de Bruijn, Marianne Groen, Marie
Hansen-Couturier, Jaap Meeuwsen, Ingrid van
Neer-Bruggink, Mariella Oberndorff, Helene
Timmers, Gerben Zweers o.s.a.

Beeld: Rachelle van Andel (p.20), Anja den Bok
(p.24), Cees van Dijk (p.13), Marianne Groen
(p.15), Jaap Meeuwsen (p.22), Roelant Meijer
(cover, p.2,4,8,9,11,14,16,23), Nazrina Rodjan
(p.19), Celine Timmerman N.D. (p.12)

Vriend worden en dit blad ontvangen?

Stad Gods verschijnt vijfmaal per jaar, in een
oplage van 6.000 per editie.

Vrienden van de zusters augustinessen die
ondersteunen met minimaal €10,00 per jaar,
ontvangen Stad Gods automatisch. Als u dit
blad ook wilt gaan lezen, maak genoemd bedrag
dan over op NL76 INGB 0003 8244 29 ten name
van Administratie tijdschrift Stad Gods Utrecht,
onder vermelding van 'Nieuwe lezer', straat +
huisnummer, postcode en plaats.

Liefdevol geordend

Kloosters staan in de belangstelling. Jazeker, ze vergrijzen en regelmatig moeten kloosters sluiten. Maar veel mensen zijn er graag te gast. Vanwege de rust en de stilte die zij er vinden, zeggen ze vaak. Alsof kloosters een verloren geheim bewaren. In een wereld van haast en voortdurend tijdgebrek herinneren kloosters aan de noodzaak anders te leven. Antwoordend op wat zich aandient als betekenisvol, uitdrukkend wat van waarde is, gedragen door God die het leven geeft in plaats van steeds maar met grote inspanning zelf het leven te dragen. Kortom, leven geordend door de liefde die je gegeven wordt en de liefde die hierdoor bij je wordt gewekt.

Ruimte voor gebed

In deze jaargang van *Stad Gods* onderzoeken we wat we van het kloosterleven kunnen leren voor het alledaagse bestaan.

Het kloosterleven wordt vooral gekenmerkt door de afwisseling van werken en gebed, van je openstellen voor God en diens gaven en het in je leven recht doen aan deze gaven, je dankbaarheid ervoor en je zorgen erover uitdrukken.

Hoe maak je ruimte voor gebed en inkeer, voor dankbaarheid en ontvankelijkheid?

Bij het beeld in dit nummer: Op de foto's de kapel van het Onze Lieve Vrouwe Gasthuis in Amsterdam-Oost. RM.

In gesprek met Marie Madeleine Maas

Lieke Weima

Foto: Roelant Meijer

Aan de hand van citaten van Augustinus spreekt Stad Gods dit keer met zuster Marie Madeleine Maas. Het resultaat is meer een gesprek dan een interview, een gesprek dat zelfs een persoonlijke belijdenis mag worden.

Als kind vond ze bidden 'uiterst vervelend'. De Mariaprocessies waar ze als jong meisje in meeliep in het Brabantse dorp waar ze opgroeide: ze voelde er niets bij. 's Avonds thuis werd er bij de kachel of aan tafel samen het rozenhoedje gebeden. 'Dat heb ik altijd braaf gedaan, totdat ik op de middelbare school zat. Mijn vader viel erbij in slaap na een dag hard werken en door de voortdurende herhaling klonk het als een doods gedreun. Er werd ook niet over gesproken. Toen vroeg ik: kunnen we niet eens ophouden met dat rozenhoedje? Het leek wel alsof iedereen in het gezin zo dacht en toen zijn we ermee gestopt. Het had zijn betekenis verloren, maar ik was ondertussen wél al van jongs af aan op zoek naar God. Toen ik kennismakte met de zusters augustinessen, voelde ik heel sterk: als ik iets over God te weten wil komen, dan moet ik hier zijn. Dit zijn hele gewone mensen, ze zijn open en

vriendelijk en ruimdenkend, ze lachen met elkaar. Toen ik intrad, werd bidden de basis van mijn kloosterleven. Bidden is voor mij als grond waarop ik sta, grond waarop ik zoek naar God. En daar ben ik na al die jaren nog altijd mee bezig.'

Citaat 1: Wanneer u in psalmen en liederen tot God bidt, moeten de woorden die u uitspreekt ook in uw hart leven.

'Als je meerdere keren per dag uit de psalmen bidt, zoals wij jarenlang gedaan hebben in het koorgebed, dan is taal en vertaling heel belangrijk. In mijn beginjaren was dat de vertaling van Van Bronkhorst. Toen ik een jaar of tien in het klooster was zijn we begonnen met de vertaling van Ida Gerhardt en Marie van der Zeyde. We waren daar unaniem weg van. Het was veel dichtelijker. Er werden hele andere termen gebruikt voor de dingen en voor God, en daardoor werd ik me veel bewuster van wat er stond. Met Casella hebben we vanaf de eerste dag altijd een psalm opgenomen in de gebedsdienst, maar dan gelezen door één persoon in plaats van gezamenlijk gereciteerd. En met heel andere

---

Samen psalmen bidden is een bootje waarop je gedragen wordt

---

vertalingen en hertalingen, bijvoorbeeld van Huub Oosterhuis. Ik vind het nog steeds interessant als we ergens een nieuwe vertaling vinden. Ik ken heel veel psalmen van buiten, maar dat wil nog niet zeggen dat het ook in je hart leeft. Door die wisseling van vertalingen dringt het veel meer door tot je hart.

Tegenwoordig reciteren we weer twee keer per week de psalmen, als we samen met de paters bidden. In de oude vertaling van Van Bronkhorst! En nu ik die hele geschiedenis achter de rug heb, spreekt die vertaling veel meer tot me dan vroeger. Samen psalmen bidden is een bootje waarop je gedragen wordt. Je stapt erin en je draagt elkaar door die psalmen heen in een gebed tot God.

Er zijn situaties waardoor een bepaalde psalm enorm gaat leven. Als iemand erg ziek is of een van onze vrienden overlijdt, dan voel ik als het ware in mijn nieren: oh God, ja, zó is het, het verdriet en de wanhoop. En dat heb ik ook als ik net beelden van oorlog heb gezien en we lezen een psalm over mensen in nood. Dan voel ik dat die psalm in mijn hart geland is. De psalmen zijn altijd actueel, want de wereld is nog weinig veranderd. Helaas.'

Citaat 2: Als twee medezusters elkaar beledigd hebben, moeten zij elkaar hun schuld vergeven; anders wordt uw bidden van het Onze Vader een leugen.

'Als jonge zuster leerde ik: wanneer je over de drempel van de kapel stapt, vraag je in intentie al om vergeving. Dan hoeft je het nog niet met die ander goedgemaakt te hebben, maar je stapt over een drempel, want anders kun je niet eerlijk bidden. En als iedereen dat doet, dan vergeef je dus elkaar.

Elkaar schuld vergeven, dat heeft in een gezonde gemeenschap een grote plek. Maar aan vergeving gaat wel iets vooraf! Nu we niet meer zoals vroeger een priorin hebben waarmee we maandelijks delen wat ons bezighoudt, hebben we meer verantwoordelijkheid om zelf naar iemand toe te stappen als er iets is, en het aan te kaarten. Dat staat ook mooi in de regel van Augustinus: in de groep waar je het leed hebt aangebracht, moet je het ook goedmaken. Als zich iets tussen twee mensen heeft afgespeeld, dan kun je het ook met z'n tweeën oplossen, maar als er meer mensen bij waren, dan hoor je in die groep vergeving te vragen. Alleen tegenover de priorin en tegenover God vergeving vragen is niet genoeg.

In het traditionele koorgebed zit aan het einde van de dag altijd een schuldbelijdenis. Ik heb altijd heel veel moeite gehad met de manier waarop die wordt verwoord: 'ik belijd mijn schuld, mijn allergrootste schuld...' en dat dan

---

Bidden vraagt voor mij om overgave

---

drie keer achter elkaar. Dat vind ik niet eerlijk. Ik denk dat God mij het kwaad dat ik doe zeker aanrekent, maar hij zou het mij niet drie keer aanrekenen. Dus ik kan dat niet eerlijk bidden. Dan houd ik mijn mond.'

Citaat 3: Onze ziel moet zich verheffen naar u, daarbij steunend op de dingen die gij gemaakt hebt, en boven hen uitstijgend naar u die ze zo wonderlijk hebt gemaakt.

'De dingen die Hij gemaakt heeft – voor mijn gevoel slaat dat op de schepping. Augustinus zegt: God heeft alles zó gemaakt dat jij als het ware een seintje moet krijgen, nieuwsgierig gemaakt moet worden: wie is het die achter al deze

schoonheid zit? De verwondering die dat oproept, kan je verheffen naar degene die het allemaal gemaakt heeft.

Dat vind ik prachtig, als je zo naar de natuur kunt kijken. Daarom word ik er zo verdrietig van hoe we van alles uit de aarde halen. De gaswinning in Groningen is net gestopt, en nu gaan ze boren in de Waddenzee, CO₂ onder de grond opslaan in betonnen bunkers en kernafval. Waarom zien we het nog steeds niet? Alles wat je uit de aarde haalt, brengt in die aarde zelf iets in beweging. Je grijpt in in een natuurlijk proces. Ik vind het doodeng. Dan kijk je niet naar de natuur op een manier dat onze ziel zich verheft naar degene die alles in handen heeft. Dan kijk je naar de natuur als een hebbeding, waar je profijt van kunt trekken.

Bidden vraagt voor mij om overgave. Ik bid, opdat Hij iets doet in mij, opdat ik me in mijn ziel bewust kan worden van Zijn aanwezigheid. Niet dat ik die aanwezigheid precies kan aanwijzen. Alleen achteraf misschien, soms. Ik weet dat God er is omdat ik Hem op de rug kijk. Achteraf denk ik: het moet wel dat Hij erbij geweest is.'

Onderweg

Briefwisseling tussen
Helene en Mariella

Ha Mariella,

Ik hoef aan jou niet te vragen hoe je het volhoudt om dagelijks te bidden. Wat dat betreft is het natuurlijk superhandig om in een kloostergemeenschap te wonen: op gezette tijden wordt er gebeld en ga je naar de bidruimte. En als je niet zou gaan, vraagt er wel iemand waar je blijft... Ik vind het momenteel nogal lastig om hier tijd voor te maken. Vroeger vond ik vooral het gebed om ontferming heel mooi. Het idee dat je de ellende van de wereld aan iemand voor kunt leggen. Altijd zag ik daar het verband met Jezus, die als hij geconfronteerd werd met lijdende mensen 'met ontferming werd bewogen'. Bij het kyriegebed stel ik me dat ook voor, dat er ergens, iemand, met ontferming bewogen wordt. Daar gaat iets troostends van uit. Iemand luistert naar je. Intussen twijfel ik. Er is te veel ellende. Jaren heb ik geloofd dat het steeds een beetje beter zou gaan met de wereld, maar nu gebeurt het tegendeel. Er zijn zoveel oorlogen en geweld, zoveel miljoenen doden in Oekraïne, Gaza, Soedan, Congo, noem maar op. Ik heb gedacht dat we allemaal in actie zouden komen tegen de klimaatcrisis, maar de regering doet helemaal niets en iedereen blijft in vliegtuigen stappen voor verre vakanties. Nog even en ik stap ook

---

*De wereld is een pot taaie
smakeloze bruine bonen
geworden*

---

maar weer in een vliegtuig. Een dankgebed lukt me niet meer. Ik moest vanmiddag denken aan Bartje, die niet wou bidden voor brune bonen. Ik begrijp hem wel. De wereld is een pot taaie smakeloze bruine bonen geworden. Het is moeilijk om daar dankbaar voor te zijn.

Ik hoor je zeggen, dat je toch dankbaar kunt zijn voor kleine dingen om je heen. Een mooi bloempje in de tuin, de meesjes die een nestje gebouwd hebben, de regen die eindelijk viel. Ja, het spijt me, maar langzamerhand vind ik het verdomde moeilijk worden om daar dankbaar voor te zijn. Het bloemetje is leuk, maar zit waarschijnlijk onder het gif. En de meesjes in onze tuin zijn gestorven voor ze konden uitvliegen.

Hoe vind jij in zulke tijden nog plek voor gebed?

Groetjes, Helene

---

*Helene Timmers is geassocieerd lid van Casella.
Ze werkt bij de provincie Utrecht en doet daarnaast
onderzoek naar geestelijke zorg in de laatste levensfase.*

Hoi Helene,

Zo herkenbaar wat ik lees! En trouwens, wat ken jij me goed als je al weet hoe ik ga reageren! 😊

Maar om eerst even terug te komen op jouw hopeloosheid, want dat hoor ik door al je woorden heen. Toen wij een paar weken geleden na het 8 uur journaal elkaar aankeken, was er duidelijk ook zo'n hopeloosheid in elkaars ogen te zien. Een mengeling van afschuw, ongeloof en verontwaardiging. Stopt het nou nooit? Doet niemand hier iets aan? Wat kunnen wij doen?!

Een van ons opperde het idee om een noeven te beginnen. Misschien ken je het oude gebruik van negen dagen achter elkaar eenzelfde gebed te bidden om zo zegen af te smeken over iets of iemand. Ik zou bijna zeggen; net als demonstreren. Het geeft minstens het gevoel niet 'niets' te doen! Dat is wat ik een man hoorde zeggen die voor het eerst meeliep in de 'rode mars'. Nietsdoen geeft aan dat je je er los van maakt, dat je geen hoop meer ziet. Met z'n allen baden we dit gebed en we kregen minstens het gevoel de mensen niet helemaal in de steek te laten!

Het geeft minstens het gevoel niet 'niets' te doen

Je kunt het toeval noemen of niet, maar op de laatste dag gingen de bordesdeuren van de Sint Pieter open en stapte onze nieuwe paus naar voren, paus Leo XIV (Augustijn!) met de woorden: 'De vrede zij met u allen!' De hoop gloorde weer even aan de horizon! Natuurlijk weet ik dat er zomaar niet ineens wat zal veranderen, maar toch heeft dit gebeuren voor hoop gezorgd.

En dat is wat we kunnen zijn: plekken van hoop, die de wanhoop kunnen verdrijven. Ja, wie hoopt is een mogelijkheden-denker! Laten we alsjeblieft niet stoppen om iedere mogelijkheid aan te grijpen om hoop uit te dragen. Niet in grote woorden, maar in kleine daden van hartelijkheid en mededogen!

Ach ja je wist wel dat ik zo zou reageren! Ik ga hoopvol verder... trek je mee?

Lieve groet, Mariella

Mariella Oberndorff is algemeen overste van de zusters Augustinessen van Sint Monica. Ze woont in klooster Casella.

Waarom zingen niet twee keer bidden is

Gastschrijver: Gerben Zweers osa

Laatst hoorde ik het weer onder de koffie na de mis: 'Zingen is twee keer bidden.' De dirigent had weer goed zijn best gedaan met het koor en het was een mooie viering geweest. Meestal als ik dit hoor, voeg ik er een beetje plagerig aan toe: Nee, **goed** zingen is twee keer bidden. Ik heb wel eens koren meegemaakt die me inderdaad twee keer deden bidden: Heer, laat dit ophouden! Heer, laat dit ophouden! Maar dat deed ik uiteraard in stilte.

Mooie zang, of het nu een prachtig Ave Maria door een solist is, of een indrukwekkend 'Wir setzen uns mit Tränen nieder' in de opmaat naar Pasen, kan je voeren naar Diegene die het Schone, Goede en het Ware is. Opgetild uit de werkelijkheid om even bij God te komen. Maar dat twee keer bidden, betekent dit dan dat als je zingt het een nog beter gebed is? Dat zingen al een gebed op zich is, maar twee keer zo krachtig? Moet ik het als 'dubbel' verstaan?

zei Augustinus dat wel? Volgens de Katechismus van de Katholieke Kerk wel. Onder canon 1156 wordt geschreven dat de muzikale traditie van de universele kerk een schat heeft geschapen van ongekennde waarde die de andere uitingen van kunst te boven gaat. De kerk zet een traditie voort en ontwikkelt ze verder, staat er, met vervolgens het citaat: 'Wie zingt, bidt dubbel.'

In de Katechismus wordt verwezen naar 'Enarratio in Psalmum 72,1' van de kerkvader Augustinus. In een commentaar op psalm 33 zegt hij: 'Zingt voor Hem een nieuw lied; zingt goed voor Hem. Iedereen vraagt zich af hoe hij voor God moet zingen. Zingt voor Hem, maar zonder wanklank.' Augustinus houdt van zingen, maar hij is wel kritisch over de wijze van zingen. Bovendien geeft hij ook een innerlijke motivatie aan: 'Zoekt niet naar woorden, alsof gij duidelijk kunt maken hoe gij God zoudt behagen.' De zang is de taal van het hart, die kun je niet in woorden vatten. En hoe zing je nu het beste? 'Hef een jubelzang aan. Dat is pas goed zingen voor God. Wat is dat, een jubelzang aanheffen? Inzien dat het onmogelijk is de zang van het hart onder woorden te brengen.' Om God te

Er wordt vaak bij gezegd dat dit een citaat van Augustinus is en daarmee is een autoriteit ten tonele verschenen aan wiens gezag niet te tornen valt. Maarrr...

Zingen tilt je op uit de werkelijkheid

---

behagen moet je dus wel aan een paar voorwaarden voldoen: je moet de kunst van het zingen beheersen. Maar dat niet alleen: je moet ook beseffen dat al je woorden ontoereikend zijn en dat God door jou tot Hem spreekt.

In de door de Katechismus aangehaalde tekst uit het commentaar op psalm 72 gaat het ook over het zingen. 'Hij immers die lof zingt, looft niet alleen, maar hij looft ook vrolijk: hij die lof zingt, zingt niet alleen, maar hij bemint Hem tot wie/over wie hij zingt.' De woorden 'twee' en 'bidden' komen hier niet in voor. Maar er wordt hier wel iets over het zingen gezegd. Zingen is geen opeenstapeling van gebed. Als je tot God zingt, en goed zingt wat Augustinus betreft, dan ben je niet alleen God aan het loven, maar je laat ook zien dat je van Hem houdt. Dus als je tot God zingt, doe je twee dingen: loven en beminnen. Natuurlijk kun je 'loven', in de zin van 'God loven', ook

zien als bidden. Loven is een manier van bidden, zoals je God ook kunt danken of Hem iets kunt vragen. Zingen is twee keer bidden, is dus niet te verstaan als een overtreffende trap, alsof zingen in de kerk twee keer zo goed is als bidden. Zingen in de kerk is twee dingen tegelijk doen: Hem loven en van Hem houden.

Gerben Zweers (1969) is augustijn en woont met medebroeders en medezusters in Utrecht. Hij is werkzaam in de parochies Heilige Drie-eenheid (IJsselstein e.o.) en Licht van Christus (Vleuten-De Meern). Daarnaast studeert hij Geestelijke Begeleiding in Nijmegen en publiceert hij regelmatig over Augustinus.

Kloosterpost

Samengesteld door zr. Marie Madeleine Maas en zr. Anne Nij Bijvank

Een medebroeder als paus!

Het is 8 mei 18.00 uur. Het Augustinus-convent zit aan tafel. Tegen alle gewoonte in heeft Mariella op haar iPhone, de live-verbinding met Rome aanstaan. Rond die tijd moet er weer rook uit de schoorsteen komen... En daar gebeurt het... eerst een beetje aarzelend, is het witte rook? Ja!!! Witte rook! Na het eten samen de vespers bidden en bidden voor de nieuwe paus. Wie is het geworden? Na het bidden gaat Casella bij de televisie zitten. Na een poos wachten: Habemus papam! Maar wie? De naam Prevost klinkt... Ja!!! Niet vaak genoemd, maar hij is het geworden! Het voelt echt als **onze** paus! Eentje die het belangrijk vindt om Augustinus te noemen in zijn eerste woorden. Een die de dag erna zijn medebroeders bezoekt en met hen eet. Een paus die bruggenbouwer is, die Augustinus' spiritualiteit van gemeenschap en vriendschap zelf nodig heeft! (MM)

Lourdes

Zuster Stella koesterde al heel lang de wens om een keer naar Lourdes te mogen. En haar wens ging in vervulling, Sint Nicolaas gaf het haar als cadeau en een bevriende Stichting in Utrecht hielp ons met de kosten. Omdat ze graag met een medezuster wilde, was ik de uitverkorene om haar te begeleiden. We sloten ons aan bij een ziekenbedevaart, georganiseerd door 'Huis van de Pelgrim'. Met bus en trein en begeleid door fantastische medewerkers, allemaal vrijwilligers, arriveerden we in Lourdes. Wat een ongelooflijke ervaring! Duizenden pelgrims uit de hele wereld bij elkaar, een bolwerk van geloof en gebed, van hoop en zegen. Zingen, bidden in alle talen, door zieke en gezonde mensen. Wat Taizé betekent voor jonge mensen; elkaar ontmoeten in een sfeer van geloof en gebed is Lourdes voor zieken en ouderen. Geloof, niet klein te krijgen. (ANB)

Weldadige stilte...

Het kabinet viel, de oorlogen duurden voort en Casella genoot van zes dagen in stilte in de abdij van Westmalle. Je zou je bijna schuldig voelen...

Stilte, we hebben het nodig om weer dichtbij de zin van onze levenskeuze te komen. De groep van zo'n twintig Trappisten met hun goed verzorgde liturgie hielp daar zeker bij. We hebben gemijmerd en geschreven rond teksten van Hein Blommestijn en Carmen Fotescu. Carmen schrijft n.a.v. hun huispoes, meditaties over de mens en het geheim van het leven. Structuur, stilte en genieten van de mooie omgeving hebben ons goed gedaan! Zelf proberen we in ons dagelijks leven de structuur van gebed en stilte vast te houden, maar zo'n week daarvoor vrijmaken is weldadig. Er zijn nog plekken waar het uitdrukkelijk te vinden is.

Ik gun het iedereen! Zoek het op nu het nog te vinden is! Ervaar het: ons leven heeft een doel, samen op weg naar God. (MM)

Zuster Thecla Wansleebe

Amsterdam 13 september 1937

Bosch en Duin 28 juni 2025

Thecla groeide op in een gezin met drie kinderen. Op een avond hoorde ze op de radio een interview met zr. Augustina, over wat belangrijk was in het leven: het ging niet om prestaties, maar om vriendschap. Dat sprak Thecla zo aan, dat ze in 1959 intrad met acht medezusters.

Het was niet altijd makkelijk, maar de woorden van pater Van Nuenen waren een steun voor Thecla: 'God die hiermee begonnen is, zal het ook tot een goed einde brengen.'

Thecla deed in verschillende huizen veel huisbezoek. Ze heeft in Miltenberg (Duitsland), als zusterstad van Arnouville Lès Gonesse, gepreekt en geld ingezameld voor ons nieuwe huis aldaar. Het was een succes en ze was er trots op.

De natuur was een genot voor Thecla, zeker in de prachtige foto's van haar broer Henk. Haar gezondheid ging achteruit. Zo werd De Wijngaard in Bosch en Duin haar thuis. Daar kreeg Thecla liefdevolle zorg en aandacht. 'God, die jou kent', (Psalm 139) heeft je vast en zeker in Zijn licht opgenomen.

Ruimte voor gebed in de wereld

Wat verlang ik soms terug naar de prachtige gebedsruimte van Casella in Hilversum; een plek waar je voelt dat je tot rust komt en ruimte maakt voor de Eeuwige. Een plek van zingen en van gesproken woorden, maar ook van stilte en inkeer. Zulke plekken nodigen uit om ‘in het moment’ te komen.

Volgens mij is dat wat gebed ten diepste is: openstaan voor het moment en in dat moment verwijlen bij God. Daar zijn geen grote woorden of gebaren nodig, alleen een moment van verstillings, maar zie die verstillings maar eens te vinden in een wereld waar 24/7 gewerkt, geleefd, gecommuniceerd wordt. Een smartphone heeft voordelen, maar kan je brein die constante stroom van informatie verwerken zonder overprikkeld te raken?

Tijdens mijn vakantie was ik in Rome, uiterekend rond het moment van de inauguratie van paus Leo XIV. Die zondagochtend stond ik op het Sint-Pietersplein. Een bijzondere ervaring, waarbij ik in dat moment helemaal niet beseftte dat er nog 250.000 mensen op datzelfde moment op diezelfde plek waren. Dat merkte ik pas bij het verlaten van het plein toen de mensenmassa in beweging kwam. Ik denk ook dat paus Leo XIV daar in woord en gebaar aan heeft bijgedragen. Ondanks alle massale media-aandacht zag je dat hij tijdens het omhangen van het pallium en het omschuiven van de vissersring in het moment was en dat moment voor God bracht. Midden in alle tumult een plek van verstillings, een zalig moment.

Wat speelt er in De Spil

Marianne Groen is coördinator van De Spil, een oecumenische gemeenschap die al 30 jaar retraites 'tussen herberg en klooster' faciliteert. In 2023 begon De Spil een retraitecentrum in Hilversum op de plek die voorheen Casella was.

Een onmisbaar onderdeel van de retraite wordt gevormd door het getijdengebed. Ons vorige onderkomen beschikte over een kleine knusse kapel, zelf gecreëerd door een gastenkamer om te zetten in een fijne gebedsplek. Door de loop van onze geschiedenis kreeg de kapel een 'spil-functie'. Daar gebeurt iets dat wij niet kunnen organiseren. Drie keer op een dag stellen we, op onze knieën, ons hart open voor God. Hoewel we zorg besteden aan onze liturgie, gebeurt 'het' vaak in de stilte, de ruimte tussen de lezing of het gebed. Of juist na de zegen als de muziek klinkt en de viering

is beëindigd. Ruimte is nodig, fysiek en mentaal. Wanneer we ruimte maken, zelf aanwezig zijn, dan is daar de ontmoeting met Ik Ben, de Levende Heer die van alle tijden en plaatsen is. Onze kleine kapel diende na de gezamenlijke vieringen vaak als een privéplekje voor gebed. Op de Monnikenberg zijn we gezegend met een prachtige ruimte, groot genoeg om er ook tussentijds met meerdere mensen te kunnen bidden. Bij onze gasten ontstaat daar het voornemen om zelf thuis ook ruimte te maken voor gebed: een tijd, een plaats, een begin en een einde door het uitblazen van de kaars.

‘Ik strek mijn handen naar u uit, dorstig als droge aarde’ (Psalm 143,6)

Erik Borgman

Kloosters staan bekend als plaatsen waar gebeden wordt. Elke dag meerdere keren. Bidden wordt vaak gezien als de specifieke taak van kloosterlingen en sommigen zijn er ook echt heel goed in. Maar de kerkvader Johannes Chrysostomus (ong. 345-407) suggereert dat juist niet-kloosterlingen regelmatig moeten bidden. Zij bevinden zich midden in de wereld en lopen daar steeds opnieuw wonden op. Hun integriteit wordt bedreigd door de verleiding om ‘zoals iedereen’ voor zichzelf te kiezen, waar het straffeloos mogelijk is anderen te benadelen, of iemand die zwakker is dan zichzelf te bedreigen met wraak als ze iets niet bevalt.

‘Bidden,’ zegt Chrysostomus, ‘geneest van deze neiging.’ Niet voor eens en altijd, maar telkens opnieuw. ‘Houd mijn hart ver van het kwaad,’ formuleert Psalm 141 (vers 4), ‘verleid het niet tot goddeloze daden, laat mij niet eten van de overvloed van hen die onrecht bedrijven.’ De Psalmen leggen je in de mond dat je naar recht verlangt, dat je hulp nodig hebt, dat God deze hulp beloofd heeft aan wie Hem trouw zijn. Als je je probeert te verschansen in je eigen kracht,

---

Wij weten niet hoe wij behoren te bidden

---

laat Psalm 62 (vers 2 en 3) je deze zin uitspreken: ‘Alleen bij God vindt mijn ziel haar rust... Hij alleen is mijn rots en mijn redding.’

Psalmen als ruimte

Sinds enkele jaren bidden we in de kerk waar wij naast wonen, de Sint-Dominicuskerk in de Utrechtse wijk Oog in Al, met mensen uit de wijk die willen komen, de getijden. Dagelijks, ’s morgens en ’s avonds. Deze vorm van bidden wordt ook in kloosters vaak gehanteerd. We zingen een of meerdere psalmen, bidden nog een ander gebed uit de Bijbel en lezen een Bijbeltekst die we in stilte overwegen. We doen voorbeden en sluiten het ochtendgebed af met de lofzang van Zacharias (Lucas 1,68-79) en het avondgebed met de lofzang van Maria (Lucas 1,46-55). Wij kunnen dat nu doen, omdat we geen kinderen meer thuis hebben waarvoor we moeten zorgen en

wij zelf in hoge mate onze tijd kunnen indelen. Toen dat anders was, had ik doorgaans een zakbijbeltje bij me en bad een Psalm als ik even rust kon vinden. Want de Psalmen maken wat mij betreft ruimte voor gebed.

Natuurlijk kun je ook zonder de Psalmen of de Bijbel bidden, met de woorden die spontaan bij je opkomen. Maar ik behoor tot degenen bij wie de woorden voor het gebed zich meestal niet spontaan aandienen. Zeker niet als ik mij hulpeloos voel of verdrietig, moe of moedeloos. ‘Wij weten niet hoe wij behoren te bidden’, schrijft Paulus aan de christenen van Rome (8,26), ‘maar de Geest zelf pleit voor ons met onuitsprekelijke verzuchtingen.’ Dit is het hart van het gebed: ons verlangen om te bidden dat zich uitstrekt naar God. Maar om niet onbestemd te blijven en te kunnen worden gedeeld, moeten onze verzuchtingen worden verwoord. Hierbij helpen bij uitstek de Psalmen. Daar zijn alle emoties in terug te vinden en zo vind je als je de Psalmen bidt jezelf terug, met alle emoties die je kunt hebben, maar geplaatst in Gods ruimte.

Eigen woorden

Door de Psalmen op gang gebracht en in het verlengde van wat zij te zeggen

---

Door vreemdheid brengt de Bijbel je echt waar je bent

---

geven, komen dan vaak ook wel mijn eigen woorden.

Het lijkt onlogisch: door dingen te zeggen die je nooit uit jezelf in de mond zou nemen, kom je pas echt waar je bent. Precies dit is wat mij betreft de paradox van de Bijbel. Juist door de vreemdheid brengt de Bijbel je echt waar je bent. Vreemde woorden doen je realiseren dat je degene bent die uit de diepte om God roept (Psalm 130,1), die vertwijfeld is om wat er gebeurt en er haast onder bezwijkt. ‘Hoe lang nog, Ene, zult u mij vergeten, hoe lang nog verbergt U voor mij uw gelaat?’ (Psalm 13,2). Ze laten je ook ontdekken dat je je op momenten door God gedragen weet en voor God wil zingen (Psalm 59,18). En nog veel meer.

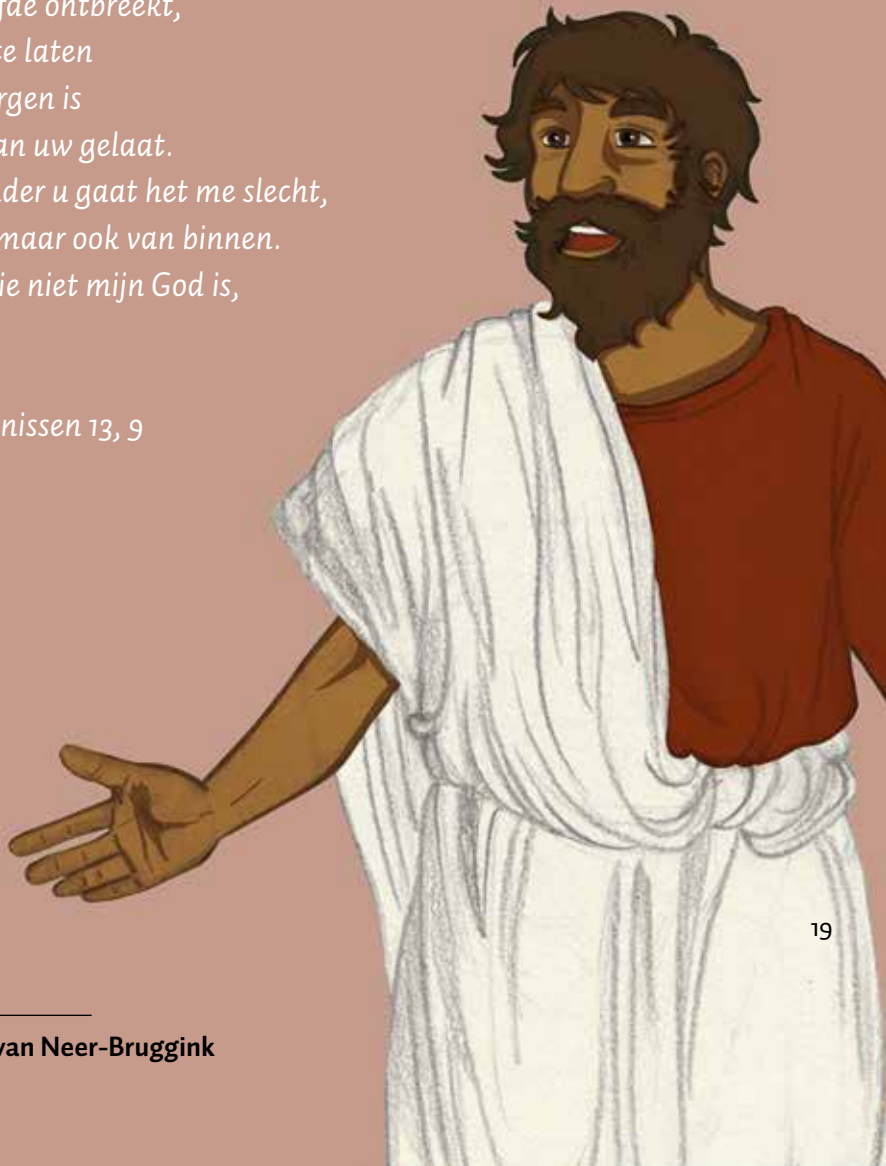

Erik Borgman is lekendominicaan en emeritus-hoogleraar theologie. Hij is sinds 1999 vaste medewerker van Stad Gods.

Augustinus

Ik roep u binnen in mijn ziel, mijn God,
U die mij trouw blijft, ook toen ik u vergat.
Geef u aan mij, mijn God, geef mij uzelf weer terug.
Ja, ik heb u liefen als dat niet genoeg is,
wil ik nog sterker worden in mijn liefde.
Ik heb geen maat om te weten
wat mij nog aan liefde ontbreekt,
om u niet meer los te laten
tot mijn leven geborgen is
in de beschutting van uw gelaat.
Dit ene weet ik: zonder u gaat het me slecht,
aan de buitenkant maar ook van binnen.
En elke overvloed die niet mijn God is,
is voor mij armoe.

Augustinus, Belijdenissen 13, 9

Bidden met je ogen open

Rachelle van Andel

Kijk maar. Wat zie je?

‘Aandacht, verheven tot het hoogste niveau, is hetzelfde als gebed. Het is gebaseerd op geloof en liefde.

Absoluut onverdeelde aandacht is gebed.’ – Simone Weil

Aan de rand van Dal Lake in Srinagar staat de Hazratbal-moskee, een heilige plek waar, naar men zegt, een haar van de baard van de profeet Mohammed wordt bewaard. Deze plek ademt eerbied, ademt gebed. De vrouwen die in het gras naast de moskee bidden, versterken dat gevoel.

We waren hier in november. Onlangs kwam Kashmir opnieuw in het nieuws, vanwege de gevechten tussen Pakistan en India.

Ik denk aan al die mensen die hier in stilte bidden, aan hindoes en moslims die samen zoeken naar een vreedzame toekomst in dit zwaar gemilitariseerde gebied.

Bidden voor vrede en gerechtigheid, voor Kashmir en alle plekken ter wereld waar dat nodig is, dáár moet onze aandacht naartoe gaan zodat ook op vele heilige plaatsen het gebed kan blijven klinken.

Ondersteun Villa Vrede

door Jaap Meeuwsen

Villa Vrede heeft een flinke doorstroom van bezoekers. In 2024 zijn er zeventig nieuwe personen ingeschreven uit 28 verschillende landen. Van de zeventig nieuwe personen uit 2023, komen er nu nog twaalf, van de zeventig bezoekers uit 2022 nog vijf. Meestal is de reden dat we iemand niet meer zien positief. Alsnog asiel gekregen (meer dan de helft), door gemigreerd naar een ander Europees land, een kleine groep (ongeveer vijf) gaat terug naar land van herkomst. Er is een groep van ongeveer dertig personen die langer dan vijf jaar komen, sommigen daarvan zijn al meer dan twintig jaar in Nederland. Een kleine groep mensen die we door en door kennen en die mede verantwoordelijkheid nemen voor de dagelijkse gang van zaken. Af en toe komt er weer eens een bezoeker langs die we een tijd niet hebben gezien. Vrolijk, goed verzorgd, vol goede woorden over wat Villa Vrede heeft betekend toen hij het moeilijk had. We zijn dan allemaal blij en dankbaar.

Doneer aan Villa Vrede

Villa Vrede is een inloopen- en activiteitscentrum in Utrecht voor mensen zonder verblijfspapieren, z.g. ongedocumenteerde mensen. In Nederland zijn duizenden mensen zonder papieren, die veelal een marginaal bestaan hebben. Villa Vrede is een veilige plek, waar ze zichzelf mogen zijn en een zinvolle dagbesteding krijgen. Wij geven Nederlandse les, cursussen en activiteiten. Per jaar ontvangen we zo'n 100 nieuwe bezoekers, uit 24 verschillende landen. Villa Vrede is vijf dagen in de week open.

***Maak uw gift over op:
NL76 INGB 0003824429
ten name van
Zusters Augustinessen
o.v.v. Villa Vrede***

Gevonden voorwerp

Marie Hansen-Couturier

Op het gevonden voorwerp prijkt dit keer Monica, de moeder van Augustinus. Zr. Nicole Mul mijmert over de twee kanten die zij bij Monica ziet: de vrome kant en de felle kant. 'Je ziet Monica vroom in gebed, met open handen. Maar ze kon ook fel zijn, zo lezen we bij Augustinus. Monica sloot eens aan bij een gesprek tussen Augustinus, zijn zoon en zijn vrienden, die zochten naar 'het gelukkige leven', waarbij zij met een gedecideerd antwoord kwam: 'Dat zit zó!' Wat was Augustinus trots op zijn moeder: fel én vroom!'

Op de koffie met Amanda de Bruijn

Tekst en foto: Anja den Bok

Als twintigjarige student vond Amanda (nu 36) in Casella een onverwacht thuis. Tijdens haar verblijf in het oude Thagaste in Hilversum, werd ze geraakt door de eenvoud en warmte van de zusters van Casella. 'Het voelde als een cadeau aan mezelf,' zegt ze, terugkijkend op die tijd vol studie en een prille liefde.

Sindsdien is Amanda als gast verbonden gebleven. Kleine betrokkenheden groeiden uit tot iets groters: tegenwoordig bereidt ze maandelijks de gewone viering voor. 'Fijn om zo betrokken te blijven bij elkaar,' vertelt ze. In haar dagelijks leven als getrouwde vrouw, moeder en wijkverpleegkundige is geloofsbeleving soms een zoektocht. Toch blijft het levend – mede door Casella.

Amanda voelt zich niet enkel protestants (Nederlands Hervormd), maar meer en meer oecumenisch, mede door haar betrokkenheid bij andere kloosters en de Utrechtse St. Janskerk.

Wat haar bij Casella telkens weer raakt? 'De schoonheid van de plek, zó verzorgd, maar zonder bombarie, zó de zusters. De aandacht voor bloemen, voor wie je bent – het persoonlijke, op ooghoogte.' In tegenstelling tot andere kloosters, waar gasten op afstand blijven, ervaart ze bij Casella iets unieks: 'Je zit niet naast, maar tussen elkaar. De zusters zijn nooit meer of minder. Je bent gelijk.'

